

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

Відділ
докторантури
аспірантури

О. М. Волков

« 26 » 08 2022 р.

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ
В МОРСЬКІЙ ГАЛУЗІ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті»

Розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі»

Розробник(и): кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті Мезіна Лілія Василівна

Силабус схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри Голубкова І.А.

Секретар кафедри Яворська А.Ф.

Гарант ОНП Сенько О. В.

ВІДОМОСТІ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Мезіна Лілія Василівна, доцент кафедри Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті
Профайл викладача	http://onma.edu.ua/ Сторінка Мезіна Л.В.
Контактний тел.	+38067 770 30 47
Е-mail:	lilimezina@gmail.com
Сторінка курсу в	http://onma.edu.ua/ Сторінка Мезіна Л.В.
Консультації	Очні консультації та онлайн: вівторок 13.40-15.00, 1 корпус, 4 поверх, 405 аудиторія

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основною метою викладання дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі» є формування у майбутніх докторів економіки з філософії системи спеціальних знань і практичних навичок до впровадження інноваційних технологій в морської галузі для забезпечення сталого та конкурентного розвитку морських транспортних підприємств.

Дана дисципліна включає в себе ознайомлення аспірантів з інноваційними та цифровими технологіями в морської галузі; обґрунтування умов забезпечення конкурентної стійкості морських транспортних підприємств з урахуванням системи адаптації к зовнішньому середовищі; систематизація принципів конкурентної стійкості транспортних підприємств в структурі глобального ринку морської торгівлі; аналізу та обґрунтування вплив чинників економічної стійкості морської галузі та механізм їх планування, обґрунтування методів раціональних рішень для забезпечення конкурентного та сталого розвитку підприємств морського транспорту.

Програма курсу "Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі" сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Мова навчання: Українська

Статус дисципліни (обов'язкова / вибіркова): вибіркова

Предмет: сукупність відносин, що виникають в процесі управління конкурентною стійкістю підприємств морської галузі.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК 05 Здатність до організації та проведення інноваційних комплексних проєктів, включаючи власні оригінальні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику в менеджменті морської галузі.

СК 06 Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.

СК 07 Соціальна відповідальність за результати стратегічних рішень в менеджменті морської галузі.

Програмні результати навчання:

РН01 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН06 Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проєктів.

РН07 Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

РН10 Демонструвати навички розв'язання системних проблем ефективного розвитку морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.

РН12 Діяти на основі знання, розуміння та уміння прогнозувати наслідки рішень в менеджменті морської галузі.

Кількість кредитів ЄКТС - 3

Форма підсумкового контролю : екзамен

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі» передбачає здобуття аспірантом наступних результатів навчання:

знати та розуміти:

- інноваційні технології, що впливають на конкурентну стійкість морської індустрії та методологічні основи забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі;
- механізм прийняти раціональних управлінських рішень, який стосується забезпечення функціональної та конкурентної стійкості підприємств морської галузі;
- алгоритм складання пропозиції щодо фінансування досліджень інвестиційних проектів для забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств морської галузі;

вміти:

- застосовувати сучасні інструменти, технології пошуку інформації які стосуються предмета дослідження, аналіз та обґрунтування отриманої інформації;
- робити висновки та рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств морської галузі в структурі ринка морської торгівлі;
- критично аналізувати результати власних досліджень щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств морської галузі і результати інших дослідників;
- володіти принципами забезпечення конкурентоспроможності транспортних підприємств;
- розраховувати, обґрунтовувати та робити власні рекомендації щодо забезпечення конкурентного позиціонування та підвищення конкурентної стійкості підприємств морської галузі;
- враховувати фактори ризику та вплив невизначеності позиціонування підприємств морської галузі та розробляти механізм протидії;
- ефективно розв'язувати системні проблеми розвитку морської галузі;
- прогнозувати ефективні умови конкурентного позиціонування підприємств морської галузі в структурі глобального ринка морської торгівлі.

Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)		
	Кількість аудиторних годин *	Лекції	Практичні (семінарські)
Тема 1 Параметричні особливості та чинники забезпечення конкурентного позиціонування морської галузі	2	2	
Тема 2 Інвестиційне регулювання в системі підприємств морської галузі	2	2	
Тема 3. Критеріальне забезпечення підприємницької ефективності транспортних систем	2	2	
Тема 4. Умови поліпшення інвестиційних можливостей забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі	4	2	2
Тема 5. Моделі формування результатів конкурентного позиціонування підприємств морської галузі на фрахтовому ринку	2	2	
Тема 6. Управління ресурсами та результатами підприємств морської галузі	2	2	
Тема 7. Сучасні аспекти контейнеризації в глобальному ринку транспортних послуг	2	2	
Тема 8. Інституціональні перетворення в морській транспортній галузі України	2	2	
Тема 9. Макро і мікро фактори формування конкурентної стійкості портової галузі	4	2	2
Тема 10. Оцінка збалансованого стану підприємств морського транспорту	4	2	2
Тема 11. Управлінські рішення в системі конкурентного позиціонування підприємств морської галузі.	4	2	2
Разом	30	22	8
Всього аудиторних годин	30	22	8
Самостійна робота (години)	60		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	90		

АНОТАЦІЇ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Параметричні особливості та чинники забезпечення конкурентного позиціонування морської галузі

Стан і умови конкурентного розвитку морських портів України в системі ринку морської торгівлі. Оцінка портової інфраструктури національних термінальних операторів та обґрунтовані тенденції розвитку та перспективи конкурентного позиціонування національних стивідорних операторів. Системні чинники та параметри функціонування підприємств морського транспорту. Оцінка конкурентного функціонування державних і приватних національних стивідорних операторів і виявленні проблеми економічної стійкості морських торговельних портів в системі конкурентного позиціонування в регіональному ринку морської торгівлі.

Систематизація параметрів конкурентної стійкості морських портів України в системі ринку морської торгівлі і обґрунтування основних принципів досягнення нормалізованих економічних результатів функціонування морських торговельних портів України.

Вплив зовнішніх умов на конкурентне позиціонування національних морських торговельних портів. Основні особливості конкурентної стійкості національних стивідорних операторів. Нові тенденції в системі конкурентного позиціонування морських торговельних портів України. Фактори конкурентної стійкості портової інфраструктури в умовах ризику і невизначеності. Стандарти і обмеження розвитку портової інфраструктури національних морських торговельних портів в системі глобалізації та інтеграції.

Література [1,2,3,4,5,6,7,9,12,13,14,15]

Тема 2. Інвестиційне регулювання в системі підприємств морської галузі

Поняття інвестиції в системі підприємств морської галузі. Основні фактори, що впливають на обсяг інвестицій. Принципи інвестиційної діяльності у системі розвитку національного торговельного судноплавства. Напрямки інвестиційної діяльності в Україні в системі розвитку морських транспортних підприємств. Класифікація інвестицій з позиції аналізу й планування діяльності в сфері морської галузі. Критеріальне забезпечення підприємницької ефективності транспортних систем.

Література [2,3,4,5,6,8,9,12,14,15]

Тема 3. Критеріальне забезпечення підприємницької ефективності транспортних систем

Критерії оптимізації грошового потоку підприємств морської галузі. Критерії управління ефективністю підприємницької діяльності морської галузі. Основні напрямками державної підтримки підприємств морської галузі. Методи фінансування інвестиційних проектів в морської галузі: Повне самофінансування, акціонування, кредитне фінансування, лізинг або селенг, змішане фінансування. Критерії оптимізації співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності морської галузі.

Література [1,3,5,6,7,8,9,12,13,14,15]

Тема 4. Умови поліпшення інвестиційних можливостей забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі

Раціонування кредитів в умовах невизначеності позиціонування торговельного судноплавства України. Інвестиційна політика конкурентного розвитку підприємств морської галузі з урахуванням нарощування основного капіталу. Прийняття інвестиційних рішень на морському транспорті для забезпечення конкурентного позиціонування в структурі регіонального ринку морської торгівлі. Оцінка стабільності діяльності підприємств морської галузі за критерієм збільшення вартості

Література [1,2,3,4,5,9,10,11,12,14,15]

Тема 5. Моделі формування результатів конкурентного позиціонування підприємств морської галузі на фрахтовому ринку

Сутність моделі, яка пов'язана з активним станом ринку транспортних послуг. Сутність моделі операторської стратегії судноплавних компаній, яка обумовлена пасивним станом фрахтового ринку. Сутність модель підприємств морської галузі, яка зводиться до вибору вільного сектора фрахтового ринку. Критерії конкурентного позиціонування морського бізнесу

Література [3,4,5,8,9,13,14]

Тема 6. Управління ресурсами та результатами підприємств морської галузі

Показники економічної ефективності транспортних систем. Граничне співвідношення між витратами й доходами підприємства, що враховує стратегію максимізації економічного ефекту. Макроекономічна ефективність і обґрунтованість інвестиційної програми

забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі. Параметри галузевих задач конкурентного позиціонування підприємств морської галузі.

Література [2,4,5,6,8,9,12,14]

Тема 7. Сучасні аспекти контейнеризації в глобальному ринку транспортних послуг

Глобалізація і інтеграція транспортних систем. Функціональна діяльність морських транспортних підприємств в системі глобального ринку морської торгівлі. Стратегія конкурентного позиціонування морських транспортних підприємств. Портовий бізнес в системі контейнеризації вантажів

Література [2,3,4,5,6,7,11]

Тема 8. Інституціональні перетворення в морській транспортній галузі України

Підприємництво в глобальному торговельному судноплаванні: як тип економічного мислення в складних господарських зв'язках; як економічна категорія; як метод реалізації виробничих ситуацій. Обґрунтування причин інституціональних перетворень в морській транспортній галузі України.

Література [2,3,4,5,6,9,12,13]

Тема 9. Макро і мікро фактори формування конкурентної стійкості портової галузі

Механізм формування конкурентної стійкості портових операторів в структурі ринку інтермодальних перевезень. Конкурентний розвиток сухих портів. Механізм оптимальності взаємодії суміжних видів транспорту. Конкурентний розвиток логістичних транспортних систем. Адекватність техніко-економічного рівня підприємств транспортної галузі вимогам зовнішнього середовища.

Література [2,3,4,5,7,9,10,11,12,14]

Тема 10. Оцінка збалансованого стану підприємств морського транспорту

Ефект від прискорення строків транспортування вантажів з урахуванням факторів невизначеності позиціонування. Ефект від зниження втрат вантажів у процесі транспортування. Ефект від підвищення якісної збереження вантажів. Ефект від зниження (ліквідації) забруднення навколишнього морського середовища й повітряного простору технічними засобами й технологією перевезення вантажів.

Література [3,4,5,7,8,9,10,11,12]

Тема 11. Управлінські рішення в системі конкурентного позиціонування підприємств морської галузі.

Фактори підвищення ефективності функціонування судноплавного бізнесу. Прибутковості капіталу підприємств морської галузі. Підприємницька діяльність у торговельному судноплаванні. Конкурентоспроможність окремих підприємств морського транспорту. Структура економічних інтересів розвитку підприємницького потенціалу підприємств морського транспорту. Прийняття управлінських рішень в системі розвитку судноплавних компаній. Фактори, які впливають на прийняття рішень про конкурентне позиціонування судноплавного бізнесу. Функції управління й контролю прийняття управлінських рішень в системі ринка морської торгівлі.

Література [1,3,5,7,9,12,14,15]

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1.	Обґрунтування параметричних особливостей конкурентного позиціонування морських транспортних підприємств
2.	Стратегічні аспекти та умови забезпечення конкурентоспроможності підприємств морської галузі
3.	Оцінка ефективності реалізації інвестиційних проектів які забезпечують підвищення конкурентоспроможності
4.	Оцінка ризику позиціонування підприємств морської галузі та обґрунтування шляхів його зниження

Тематика завдань на практичні заняття і рекомендації до розрахунку представлені в: «Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі». Електронний ресурс <http://onma.edu.ua/> Сторінка Мезіна Л.В.

Для підготовки к практичним роботам рекомендується користуватися інформаційними ресурсами в Інтернеті джерела [1-24].

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набути навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки аспіранта навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.
2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних розрахунків, заданих викладачем.

Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (Теми самостійної роботи):

1. Принципи оцінки конкурентного позиціонування підприємств морської галузі в Україні по критеріям економічної безпеки
2. Стратегічні аспекти управління адекватним станом портів України відносно параметрів ринку транспортних послуг
3. Ефективність стійкої життєзабезпеченості портової інфраструктури України
4. Інвестиційна привабливість транспортної інфраструктури в морській галузі
5. Основні фактори формування та тенденції розвитку підприємств морської галузі
6. Стратегічне значення підприємств морської галузі України
7. Умови та напрямки ефективного розвитку морської транспортної інфраструктури
8. Альтернативність прийняття інвестиційних рішень з урахуванням умов адаптації морської галузі к новим умовам функціонування
9. Параметричні особливості формування морської галузі України
10. Розширення участі підприємств морського транспорту в інтеграційних процесах
11. Фактори сталого розвитку підприємств морського транспорту України в структурі ринка морської торгівлі
12. Оцінка стану виробничого потенціалу підприємств морської галузі
13. Оцінка ефективності інвестиційних рішень в морській галузі
14. Критерії збалансованого розвитку морської індустрії України
15. Економічні ризики в безпечній роботі підсистем морської транспортної індустрії

Приклад розрахункового завдання:

Тема Оцінка ризику позиціонування підприємств морської галузі та обґрунтування шляхів його зниження (на прикладі реального підприємства транспортної інфраструктури України)

Для підвищення якості управління роботою портової інфраструктури потрібно використання сучасних та надійних методів прогнозу в умовах невизначеності та ризику.

Серед звичайних методів прогнозування варто виділити наступні:

- метод наближених оцінок - зазвичай виконується фахівцем, який знає проблему і здатний узагальнити і зважити всі фактори, що впливають на обсяг перевантаження та перевезень;

- прогнозування з урахуванням експертних оцінок – метод виходить з вивченні думок фахівців підприємства чи галузі, які можуть оцінити майбутні тенденції.

Фактори негативного впливу на реалізацію інвестиційного проекту та грошового потоку компанії ТОВ «Грейн-Трансшипмент» визначено за чотирьох бальною шкалою.

Один бал – найменший вплив на грошовий потік в наслідок реалізації інвестиційного проекту по створенню критого складу (зернові вантажі) компанії ТОВ «Грейн-Трансшипмент» та чотири бали – це найбільший негативний вплив зовнішнього середовища.

Грошовий потік за п'ять років компанії ТОВ «Грейн-Трансшипмент» зв'язаний з реалізацією інвестиційного проекту склав 3 375 000 дол.

На основі аналізу зовнішнього середовища позиціонування ТОВ «Грейн-Трансшипмент» виділено наступне:

подія (П1) – «несприятливі політичні умови функціонування»; ймовірність настання події – 1 бал, ймовірність недотримання грошового потоку – 20 % або ;

подія (П2) – «несприятливі умови внаслідок реформи внутрішніх водних шляхів України»; ймовірність настання події – 2 бали, ймовірність недотримання грошового потоку – 25 % або ;

подія (П3) – «негативний вплив пандемії» ймовірність настання події – 4 бали, ймовірність недотримання грошового потоку – 30 % або.;

подія (П4) – «підвищення конкуренції в зоні позиціонування» ймовірність настання події – 3 бали, ймовірність недотримання грошового потоку – 35 % або .

Розрахунок інтервалів зміни втрати грошового потоку компанії ТОВ «Грейн-Трансшипмент» і оцінка ризику

Причина	П1	П2	П3	П4
1	2	3	4	5
Втрати, грн.				
Вплив на фактор, бал				
Імовірність появи причини				
Лінійне відхилення, грн.				
Квадратичне відхилення,				

Квадратичне відхилення з урахуванням ймовірності появи причини, млн.				
Сумарне значення «квадратичного відхилення з урахуванням ймовірності появи причини»				
Середнє квадратичне відхилення,				
Нижня межа інтервалу втрат, грн.				
Верхня межа інтервалу втрат, грн.				
Нижня межа ймовірності ризику втрати прибутку,%				
Верхня межа ймовірності ризику втрати прибутку,%				
Коефіцієнт варіації,%				

Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Контрольна робота	---	----

ПОЛІТИКА КУРСУ І ЦІННОСТІ

Освоєння дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі» передбачає обов'язкове відвідування практичних занять, а також самостійну роботу аспіранта.

Самостійна робота включає в себе дослідження літературних джерел по тематики курсу для участі в дискусії на заняттях та виступу з аналітичним оглядом, виконання певних розрахунків за темами згідно силабуса. Контроль виконаної самостійно роботи проводиться на заняттях.

У разі пропуску занять з поважної причини (підтвердженої відповідними довідками), аспірант може здати пропущений матеріал.

Іспит проводиться усно.

Основними **цінностями** курсу є оволодіння системними знаннями про діяльність та механізм забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морського та річкового

транспорту в сучасних умовах, пов'язаних з інноваційними процесами в структурі глобального ринка морської торгівлі.

ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА

Основними вимогами викладача щодо курсу «Теорія конкурентного позиціонування в морській галузі» є:

- відвідування лекційних та практичних занять за розкладом є обов'язковим;
- присутність аспірантів на заняттях перевіряється протягом заняття;
- активність під час практичних занять;
- конструктивне підтримувати зворотний зв'язок на всіх заняттях;
- бути пунктуальним і обов'язковим;
- опізнання на заняття не допускається;
- аспіранти, які не склали всі завдання, до іспиту не допускаються;
- повторне проходження аспірантом рубіжного контролю, в разі отримання незадовільної оцінки, не допускається.

Неприпустимо:

- пропуски з неповажних причин;
- користування телефонами під час занять;
- несвоєчасне здавання завдань і ін. (Завдань не здані в зазначені терміни не приймаються і оцінки за них не виставляються);
- списування при здачі іспиту. За списування на контрольному заході аспірант видаляється з аудиторії і йому виставляється 0 балів;
- проходження процедур контролю замість себе іншими особами, виконання навчальної роботи для інших осіб, здача навчальних, підготовлених іншими особами;
- використання родинних зв'язків для просування в навчанні;
- дотримується тишу в приміщеннях загального доступу, призначених для навчальної та наукової діяльності.

Методи контролю

Аспіранти опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів, підготовка до практичних занять, надання відповідей на тести з тем курсу; виконання практичних завдань, обговорення конкретних ситуацій на практичних заняттях; розв'язання задач.

Поточне оцінювання аспірантів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу; розв'язання завдань та економічне обґрунтування отриманих результатів та рекомендації щодо ефективного та конкурентного позиціонування підприємств морської галузі, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних з рефератом, в дискусії.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *екзамен*.

Методи демонстрації здобутих результатів навчання

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації
1	вміти застосовувати сучасні інструменти, технології пошуку інформації що до конкурентного позиціонування підприємств морського транспорту, вміти аналізувати та обґрунтовувати параметричні особливості та чинники забезпечення конкурентного позиціонування морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
2	вміти систематизувати чинники, що впливають на конкурентну стійкість морської індустрії	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
3	вміти прийняти раціональні управлінські рішення, щодо забезпечення ефективності реалізації інвестиційних проектів, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
4	вміти розраховувати, обґрунтовувати, аналізувати та робити власні рекомендації щодо забезпечення конкурентного позиціонування та підвищення конкурентної стійкості підприємств морської галузі	Розрахунки, усна відповідь та економічне обґрунтування пропозицій, участь у дискусії
5	вміти враховувати фактори ризику та вплив невизначеності позиціонування підприємств морської галузі та розробляти механізм протидії	Розрахунки, усна відповідь та економічне обґрунтування пропозицій, участь у дискусії
6	вміти прогнозувати ефективні умови конкурентного позиціонування підприємств морської галузі в структурі глобального ринка морської	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії виконання певних розрахунків, розв'язання задач

	торгівлі	
7	вміти складати пропозиції щодо фінансування досліджень інвестиційних проектів для забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, участь в дискусії

8. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
A	відмінно	Аспірант проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості
B	добре	Аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує справи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C		Аспірант уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Аспірант володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням	Аспірант володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

Питання для підсумкового контролю

- Обґрунтуйте параметричні особливості конкурентного позиціонування підприємств морського транспорту в Україні. Наведіть приклади

2. Обґрунтуйте завдання конкурентного розвитку підприємств морської галузі
3. Розкрийте особливості підприємницької діяльності в морегосподарському комплексі. Наведіть приклади створення ефективного підприємницького середовища в Україні.
4. Проаналізуйте вплив факторів стійкого розвитку на економічні результати функціонування морських торговельних портів. Наведіть приклади.
5. Обґрунтуйте вплив факторів, що впливають на обсяг інвестицій підприємств морської галузі. Проаналізуйте останні тенденції інвестиційної привабливості підприємств морської галузі України
6. Підприємницький дохід в морській галузі та фактори які на нього впливають
7. Функції та принципи реалізації судноплавної політики
8. Обґрунтуйте інституціональні перетворення в морській транспортній галузі України
9. Наведіть класифікацію глобального морського ринку та обґрунтуйте його стан.
10. Глобалізація і інтеграція транспортних систем: дайте визначення та обґрунтуйте завдання. Наведіть приклади
11. Обґрунтуйте принципи інвестиційної діяльності в морській галузі.
12. Класифікація інвестицій з позиції аналізу й планування діяльності підприємств морської галузі
13. Обґрунтуйте особливості інвестеційного менеджменту в морській галузі
14. Обґрунтуйте критерії економічної ефективності розвитку підприємницької діяльності в морській галузі
15. Методи фінансування інвестиційних проектів в морській галузі
16. Проаналізуйте життєвий цикл підприємств морської галузі. Приведіть приклади
17. Сутність економіко-правового регулювання підприємництва в морській галузі
18. Обґрунтуйте сучасну кон'юнктуру фрахтового ринку та проаналізуйте чинники динаміки фрахтового ринку.
19. Проаналізуйте стан фрахтового ринку лінійного та трампового тоннажу
20. Обґрунтуйте факторами, що впливають на обсяг інвестицій в судноплаванні та наведіть приклади.
21. Класифікація інвестицій в судноплаванні
22. Інвестеційний менеджмент в судноплаванні
23. Критеріальне забезпечення підприємницької ефективності транспортних систем
24. Джерела фінансування підприємницької діяльності в морській галузі. Наведіть переваги та недоліки різних джерел фінансування.
25. Обґрунтуйте раціонування кредитів в умовах невизначеності позиціонування торговельного судноплавання України

26. Інвестиційна політика розвитку судноплавства з урахуванням нарощування основного капіталу
27. Оцінка стабільності судноплавної компанії за критерієм збільшення вартості
28. Дайте визначення фрахтовим індексам та наведіть механізм формування.
29. Показники ефективності експлуатації транспортного флоту підприємства. Формули розрахунку.
30. Показники рентабельності в судноплавстві. Формули розрахунку
31. Показники фінансової стійкості в судноплавстві. Формули розрахунку
32. Інтегральні показники ефективності та якості транспортних ресурсів. Формули розрахунку.
33. Критерії ефективності розвитку морського бізнесу
34. Структура умов і результатів оперування судноплавної компанії в системі фрахтового ринку (економічний аналіз, галузевий та фундаментальний аналіз)
35. Обґрунтуйте сучасні аспекти контейнеризації в глобальному ринку транспортних послуг. Наведіть приклади.
36. Обґрунтуйте вплив макро і мікро факторів формування конкурентної стійкості портової галузі в Україні
37. Дайте визначення «порт» відповідно до закону України про морські порти. Обґрунтуйте на прикладі розвиток стивідорного бізнесу в Україні
38. Обґрунтуйте розвиток державного та приватного стивідорного бізнесу в Україні
39. Обґрунтуйте сутність трампового судноплавства
40. Обґрунтуйте сутність лінійного судноплавства
41. Економічна ефективність збалансованого стану підприємств морського транспорту
42. Власність у системі економічних інтересів
43. Умови формування ніші функціональної стабільності національних судноплавних компаній
44. Обґрунтуйте суть рейсового чартеру в підприємницької діяльності
45. Основи розвитку регіонального й національного торговельного судноплавства.
46. Принципи формування ефективної системи розвитку торговельного судноплавства
47. Елементи зовнішньоекономічної діяльності судноплавної компанії на транспортному ринку.
48. Прийняття управлінських рішень в системі конкурентного розвитку підприємств морського транспорту
49. Функції та види коносаменту
50. Обґрунтуйте інвестиційну політику конкурентного розвитку підприємств морської галузі з урахуванням нарощування основного капіталу. Наведіть приклади
51. Наведіть оцінку стабільності діяльності підприємств морської галузі за критерієм збільшення вартості

52. Проаналізуйте моделі формування результатів конкурентного позиціонування підприємств морської галузі на фрахтовому ринку
53. Обґрунтуйте критерії конкурентного позиціонування морського бізнесу
54. Обґрунтуйте, наведіть формули розрахунку показників ефективності експлуатації транспортного флоту підприємства
55. Обґрунтуйте, наведіть формули розрахунку показників фінансової ефективності роботи підприємств морського транспорту
56. Інвестиційні програми розвитку підприємств морської інфраструктури України
57. Структурні елементи фундаментального аналізу для забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі
58. Структурні елементи економічного аналізу для забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі
59. Структурні елементи галузевого аналізу для забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі
60. Показники успішності реалізації виробничого потенціалу й розвитку морських судноплавних компаній
61. Обґрунтуйте сучасні тенденції процесу глобалізації транспортних систем. Приведіть приклади
62. Проаналізуйте задачі інтеграції транспортних систем.
63. Обґрунтуйте чинники, які потрібно враховувати при побудові стратегії конкурентного позиціонування підприємств морського транспорту.
64. Обґрунтуйте тенденції розвитку глобального ринку лінійних перевезень
65. Обґрунтуйте особливості портового бізнесу в системі контейнеризації вантажів
66. Проаналізуйте сучасні тенденції в підприємстві в глобальному торговельному судноплаванні
67. Проаналізуйте сучасний стан морської транспортної інфраструктури України
68. Параметричні особливості функціонування морського ринку транспортних послуг
69. Обґрунтуйте особливості конкурентного позиціонування стивідорного бізнесу в Україні
70. Державний та приватний сектор в стивідорному бізнесі в Україні: оцінка, стан та тенденції конкурентного розвитку.
71. Сухі порти в структурі ринка морської торгівлі: оцінка та тенденції конкурентного позиціонування.
72. Макроекономічні фактори конкурентного позиціонування портового бізнесу
73. Критерії збалансованого стану підприємств морського транспорту
74. Проаналізуйте фактори підвищення ефективності функціонування судноплавного бізнесу

75. Обґрунтуйте макроекономічні процеси розвитку підприємницького потенціалу підприємств морського транспорту
76. Підприємницькі інтереси в конкурентному розвитку потенціалу підприємств морського транспорту
77. Параметри прийняття управлінських рішень в системі конкурентного розвитку підприємств морської індустрії
78. Фактори прийняття рішень про ефективне позиціонування судноплавного бізнесу
79. Обґрунтуйте умови конкурентної стійкості в галузі морського транспорту
80. Обґрунтуйте ризики в системі конкуренції підприємств морської галузі
81. Принципи управління конкурентоспроможністю підприємств морської індустрії
82. Обґрунтуйте економічні чинники формування глобального ринку морської торгівлі
83. Обґрунтуйте механізм оптимізації результатів конкурентного позиціонування підприємств морського транспорту
84. Обґрунтуйте Ваш погляд на конкурентоспроможність як сучасну економічну категорію
85. Проаналізуйте стан глобального фрахтового ринку
86. Обґрунтуйте структурні чинники, що обумовлюють інтенсивність конкуренції в структурі ринку морської торгівлі
87. Обґрунтуйте конкурентні дії в окремих секторах глобальної морської інфраструктури
88. Проаналізуйте наукові підходи до управління конкурентоспроможністю в судноплаванні
89. Проаналізуйте елементи функціональної стійкості підприємств морської галузі в Україні
90. Проаналізуйте структурні елементи економічної стійкості підприємств морської галузі в Україні

Рекомендована література

1. Національна економічна діяльність і міжнародні економічні відносини: сучасний стан та тенденції розвитку / Колективна монографія/, Полтава: Центр фінансово-економічних досліджень. 2020. 251с.
2. Ilchenko, S. V., Mezina, L. V., Mashkantseva, S. O. Parfmetric features and criteria of the development of the market for linear transportation. // Financial and credit activity problems of theory and practice. 2019. V. 4, № 31
3. Nicolas Primachev, Tatyana Frasinuk. Ukraine: an Example of limits of balance and asymmetric reaction in the maritime trade market. Electronic Scientific Journal PRZEGLĄD WSCHODNIOEUROPEJSKI. 2019. X/1 2019, p.153–161

4. Mezina L.V. Features of marine and river port infrastructure functioning in the system of adaptation to external positioning conditions. Економічні інновації: зб. наук. праць. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2022. Випуск 4 (85), том 24 С. 123-131

5. Mezina L.V. Regional conditions of positioning of stevedoring business in Ukraine. *Збірник наукових праць «Економічні інновації»*. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2021. Випуск 2 (79), том 23, Р. 130-140.

6. Міжнародні економічні відносини та національна економічна діяльність: сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку: колективна монографія / кол. авторів. Полтава: ПП «Астрыя», 2021. 147 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Review of Maritime Transport 2022 / Report by the UNCTAD secretariat. New York, Geneve: UNCTAD, 2022. Р. 159. *Офіційний сайт*. URL:http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt_en.pdf
2. The Least Developed Countries Report 2022 / Report by the UNCTAD secretariat. New York, Geneve: UNCTAD, 2022. Р. 89. *Офіційний сайт*. URL: <http://unctad.org/tnc>
3. Trade and Development Report 2022 / Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneve: UNCTAD, 2022. Р. 159. *Офіційний сайт*. URL: <http://unctad.org/tnc>
4. World investment report / Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneve: UNCTAD, 2022. Р. 247. *Офіційний сайт*. URL: <http://unctad.org/tnc>
5. Technology and Innovation Report 2022/ Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneve: UNCTAD, 2022. Р. 141. *Офіційний сайт*. URL: <http://unctad.org/tnc>
6. Міністерство інфраструктури України. *Офіційний сайт*. URL: <https://mtu.gov.ua/>
7. Сайт державної статистики України *Офіційний сайт*. URL: www.ukrstat.gov.ua
8. Законодавча база України *Офіційний сайт*. URL: www.rada.gov.ua
9. Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/901>
10. Освіта.ua. Менеджмент. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/>
11. Центр фінансово-економічних наукових досліджень. Бібліотека. URL: http://www.economics.in.ua/p/blog-page_45.html
12. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
13. Центр транспортних стратегій. <http://cfts.org.ua/analytics>
14. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>

15. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
16. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://web.worldbank.org>
17. Офіційний сайт Світового економічного форуму. URL: <http://www.weforum.org>
18. Офіційний сайт Статкомітету СНД. URL: <http://www.cisstat.com>
19. Офіційний сайт Фонду миру. URL: <http://www.fundforpeace.org/global>
20. Асоціація Українських Банків. URL: <http://aub.org.ua>
21. Світовий ринок фрахту. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/>.
22. Офіціальний сайт Балтійської фрахтової біржі. URL: <http://www.balticexchange.com/>
23. Офіціальний сайт журналу "Порти України". URL: <http://portsukraine.com/>